

Redactiunea

se affia in

Strat'a lui Leupoldu Nr. 44.

Scrisorile nofrancate nu se primescu decâtu numai de la correspondintii regulari ai „Federatiunii.“ Scrisori anonime nu se publica. Articlii tradusi si nepublicati se voru arde si numai la cerere espressa se returna.

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Appare Joi-a si Dominec'a.

Pretulu de Prenumeratiune:

Pre trei lune 3 fl. v. a.
Pre siesse lune 5 „ „ „
Pre annulu intregu 10 „ „ „

Pentru Romania:

Pre an. intregu 30 Fr. = 30 Lei n.
Pre 6 lune 16 „ = 16 „ „
Pre 3 — 8 „ = 8 „ „

Pentru Inscertiuni:

10 cr. de linia, si 30 cr. tacs'a timbrale
pentru ficse-care publicatiune separatu.
In loculu deschisu 20 cr. de linia.
Unu esemplariu costa 10 cr.

B.-Pest'a, 8/20. Maiu, 1874.

D'in mai multe parti primiram cu cere scirea imbucuratori, ca generatiunea prezenta n'au uitatu neci in estu-nu a serba cu pietate aniversari'a acceptarei nationale, adducandu omanele cuvenite parintiloru, cari la 1848. d'edera esemplu de imitatu. Eterna binecuvantata se fia memori'a lor! A cei ce o sciu onora dovedescu ca demni de viitoriulu, acui se puse temeiu la 1848, in campulu libertatii, sigillandu-se apoi cu sangele atru dieci de mii de martori.

In camer'a deputatiloru Ungariei au ivitu dillele aceste destulle momente demne de inregistratu. Asia inpelatiunea dlui Col. Tisza, adressata ministerului, ca se spuna daca s'au ivitu de tota influenti'a sa la ministerulu commune (imper.) pentru reducere erogatuniloru communi alle morchiei spre usiorarea in catu-va a butului si prin ellu a poporului contribuentu, au tienutu incordata attentione publica nu atatu pentru respunsulu ceptatu care se scia d'in capulu lorulu, ci mai alessu pentru observatiune ce interpellantele avea se le faca.

Ministrulu-presied. Bittó respunde s'au servitu de influenti'a ce i comita, dar ca acestu dreptu de influentia ndu impartitu intre ambe ministeriele si Transilvanu, au fostu preanatu, ca nu potu mediulocu atata catu si doritu intru interessulu Ungariei cu cercetate de multe si felurite calitati. — Col. Tisza declarandu ca nu se fi multiamitu de respunsulu ce i se da, apostrofa aspru pre D. Bittó d'adu ca respunsulu lui nu este demnu unu omu de statu dar neci chiaru unu „omu“ privatu, ceea ce au esrbatu nu numai pre membri cabilului ci si pre partit'a guvernamentu, cu tote ca erau toti convinsi de averulu cuvintelorulu lui Tisza, dar in dsa in loculu lui Bittó, totu asse-ar fi respunsu, pentru ca standu bas'a dualistica altu respunsu nu se da.

Mai interessante fu discursulu dlui Gyzy, care cu multa sinceritate desadeverat'a si totodata deplorabil'a a situatiunii financiare, arretandu vine coloru abissulu pre a carui tiereni se affia tierra, avu inse si coragiu d'a esprime speranti'a ca reulu se vindecá. Dar cum? prin abnegatiunea si noue sacrificie alle poporatiunoru. Adeca D. Ghiczy, de la care se cepta remedie, nu sciu se indegete de mediulocu de scapare, decâtu nu era si era urcarea dariloru va se usiorarea sarciniloru prin impunere de noue sarcine! Minunata medicina mai rea decâtu insa-si bol'a. Toti magiarii, pana si cei d'in oppositiune, ma „osann'a“ intielleptiuni financiare a lui Ghiczy, noi inse marturim ca de si multu stimamu sinceritate, cu care dl. Ghiczy au desvelitu ranele, nu potemu approba medicamentulu cellu desperatu allu dsalle. Noi ne asceptamu ca dsa va incepe prin declará francu, ca va reduce militiele, va impucina numerulu legiunariloru mili ai guvernului, adeca cetele funciunariloru superflu, etc. etc. cu unu adventu, ca prin reducerea erogatuniloru, va pune stavila risipei de bani, si ecuilibrulu in economi'a statului

numai astfelu si neci decâtu prin noue impositu, se pote ajunge. Dar nu s'au gasitu inca magiarulu care se aiba coragiulu de abnegatiune, ca-ci greerusii de „mare potere“ magiara; fras'a „inalteloru interesse de cultura,“ etc. nu-i lasa ca se li fia mila de poporu, mai alessu candu acellu-a nu e omegenu. . . Numai necesitatea de ferru va silf pre magiari a se intorce la minte sanetosa. S'a affiatu, ce e dreptu, unu singuru magiaru, care au cutediatu a indegeta in camera modulu, cum s'ar poté inlaturá reulu, prin ecuilibrarea erogatuniloru cu perceptiunile; dar fiindu ca scapasse vorb'a: „d'a se lapeda camer'a de unele idei de predilectiune“ fu uditu nu numai de omenii oppositiunii ci chiaru si de ai guvernului; fu mai d'parte inlaturatu prin omulu situatiunii, care se temeá de rivalulu seu superioru in intelligentia, inse quod differ-tur non aufertur; Consiliarii monarcului, fia catu de mare influenti'a loru, se sustienu numai pre catu timpulu sciu crutiá si interessele coronei si a poporeloru, indata ce inse nu padiescu un'a seau alt'a d'in conditiuni, trebe se se duca si se faca locu altoru mai apti, asiá neci dl. Andrassy cu forti'a nu se pote sustiené multu timpulu, ori catu starnesce a se lega de potere, acest'a va incepe acusi a-lu parasi.

Cu ocasiunea desbaterii proiectului de lege pentru incuviintiarea imprumutului de 76 millione, dl. Col Tisza facu unu proiectu de resolutiunea prin care cere a se da d'in acestu imprumutu cellu pucinu 5 millione differiteloru institute de bani cu scopu ca d'in acesta summa se se dee imprumuturi mai merunte poporatiuniloru cu sufferu de lipsele vietiei. Majoritatea camerei nu primu acesta conditiune, cu tote ca se recunoscea ecuitatea cererii. — Proiectulu de lege s'a votatu fara conditiune.

In afacerea junctiuniloru cu cãllile ferrate alle Romaniei se tienu in 16 Mai a. c. conferintia la ministrulu contele Zichy, la care d'in partea ministeriu lui imperiale (commune) participara bar. B. Orczy si Cons. de curte Schwegel.

Conferintia deputatiloru d'in Ardealu la ministrulu de interne au constatatu adeverulu verbiului „quot capita tot sententiae.“ Unii voru arredarea alti nu. Unii voru 10. alti 12. municipie. Sasi voru „estravurstulu“ loru magiaro-secuii voru prin „hocu“ „pocu“ mestecarea elementelor — de s'ar poté — astfelu, ca preponderanti'a se fia pretotindenea a magiariloru, adeca toti ar trage foculu la oll'a loru. Dara Romanii? Ei tacu si ascepta se vedea minunea magiaro-secuiosassescu dupa care Romanii se nu mai aiba majoritatea absoluta in Transilvania. — Minunate au fostu si unele argumentatiuni essite d'in capetine d'altu de secuiesci proverbiale, pentru seau contr'a desfiintari cutarui municipiu. Asia de ess. Districtulu Fagarasiului d'incaus'a elementelorulle revolu-tionarie si pentru restabilirea ecuilibrului magiaro-sassescu se se desfiintiedie si se se in corporedie parte cu Brassiulu parte cu Sabiulu, era Zaran-dulu totu d'in caus'a elementelorulle revolu-tionarie dar pentru a nu se turburá ecuilibrulu magiaro-sasse-

scu, se nu se incorporadie cu Hunedor'a, ci se remana spre pedepsa inchisu intre muntii apusului. — Bine au observatu D. Petru Nemesiu, respectiviloru d'in conferintia, ca primesce propunerea subcomisiunii, ca Zaran-dulu se nu se incorporadie, dar nu primesce motivele si argumentatiunea; trebiuá se mai adauga — cea machiavelistica, daca nu ar fi atatu de evidentu scrintita. — Trebe se observamu cetitoriloru nostri, ca votulu conferintiei n'are neci o valere. Ministrulu au declarat d'in capulu locului, ca vre numai se asculte cate verdi si uscate sciu spune deputatii magiari si sassi d'in Ardealu, dar ca dl. pasi'a de interne nu se considera legatu prin acelle verdetiuri si uscatiuni, ci va face proiectulu dupa bunu placulu dsalle. — Fiindu ca d. Szapary n'au potutu affia parerea Rloru, s'ar poté intemplá, ca proiectulu se reessa chiaru dupa dorinti'a Rloru, fara ca ministrulu se o vre. Ce scii? draculu nu dorme si suffia cate odata in urechile ministriloru.

Arcum intensio frangit, animum remissio.

In adanculu passivitatei neactive generale ce dominedia, — ca-si fatalmente, — pre totu orizontele poporului romanu; noi Satumarianii, — cesti miluiti — legiunarii tribului Marianu! — nu numai ne tavaliram in noroiulu lassitatei, ci eramu pre aci aproape a ne confundá, ca strabunulu parinte patronu, in morastinele Minturnului;

130 mii romani verdi ca Osianulu furiosu; vengiosi ca campeni Eriului, si ca negrii si morosii locuitori de langa Laculu Acidului; — cu tote acestea suntemu nullitate politica! pentru ca dieci parintiloru nostri nu mai locuescu in mediulocu nostru; pentru ca vermele lassitatei, blastemat'a ereditate a sclavagiului secularu, ni-a pascutu medu'a, ni-a debilitatu de multu partea cea mai buna romana a inimei, — animum remissio frangit — nullitate politica inca si atunci — candu ceriulu resuna de cantece armoniose, candu cu miscamintele nationale, fratii d'in vecinatate cellu pucinu se sbuciuma in doreri.

Mantuirea inse a poporului nostru cum bine scia istori'a nationala, se d'edia mare parte de la altarulu cellu sacru allu besericee romane; bate-voiu pastoriulu — besericea romana — si se va resipi turm'a nationalitatei, tribunu, si oláh popa! si ecce am d'issu tote d'in istori'a besericee;

Deci astadata clerulu romanu Satumarianu petruncu de missiunea sa providentiala (preuti cu crucea in frunte!) lapedandu tanguirea stramosiesca, intr'o buna deminetia s'a redicatu la vietia, din lassitate fatala.

Ba, d'icandu adeverulu, n'a fostu buna deminetia; in natura inse tote puredu din contrariulu loru: din intunecatu, lumina, dulce d'in amaru, asiá se fia si cu noi din lassitate, vietia; — la 30. Prieriu, pre candu degerasse tota natur'a la noi pre la 9 ore a dillei curgeá multime de Curioni romani din tote partile pre stratele Satumarelui, cu totii la „Corona,“ chiamati la conferinti'a Archidiaconatului Satumarianu. Se drege processulu verbale, protocollu cumidicemu noi, darsé cetimu pintre s're. (Vedi copi'a protocollului in nrulu ven.)

De la 9—10 ore salutatiuni, fericitari si conversare intima intre frati; la 10 ore se deschide adunarea ca atare, si decurse in modu confidentialu, in ordine, si cu esemplaria iubire fratiesca; de facia erau, — fara, cei insemnati — ca invitatu prof. P. Branu; Borbol'a notariu — ca ospe din Bihoru — Nistoru emeritu docentu diecesanu;

La rondulu antaiu s'a desbatutu urgentea cestiune a proventului, beneficiului preutiescu; cu alte cuvinte:

Pentru nescari inconveniente stolari, abusuri — urgisite de totu sufletulu nobilu — limbele relle d'icu ca din colo de Somesiu, era noi cis et trans, intra et extra muros peccatulu; comitatulu a returnatu la repressalie mai potrivite lui si: schem'a lecticalorulu si a stolarielorulu d'in seclulu trecut, acordata prin locuteninti'a c. r. pentru dieces'a Muncastrolului, si publicata prin comitatu, inse mai vertosu pentru Rusnecii Satumariului (la 7. Febr. 1836) si nu pentru Romanii Oradei.

Conferinti'a indignata pentru reu'a intentiune a comitatului, a superá turm'a cu pastoriulu mai alessu unde notarii Pelescani halosi, (lacomi) etc; predomnescu poporulu nostru oheritu, nu numai, ci si pentru amesteculu arbitrariu in trebile nostre besericesci administrative. a protestatu aprigu prin un'a representatiune la comitatu, de alta parte a reclamatu intrevenirea V. ordinariatului diecesanu. Pana aici celle lumesci, acum se trecemu la momentulu mai delicatu:

Cristu d'ice: „de ve ve-ti aduna 2—3 in numele meu, voiu fi in midiulocu vostru.“ 10 anni trecuti *) si clerulu oradanu n'a mai fostu adunatu neci quasi besericesce; astfelu pedeps'a lui Ddieu, darulu lui Cristu Ddieu n'a lucratu efficace intru noi;

Ma si atunci numai intre pocale, — la prandiulu de instalatiune — in locu se fimu respunsu allocutiunei salutarie cu demnitate unu cleru cultu si miluitu; unii am siovaitu cate cu unu toastu de lingus're, mai prostu de catu prandiulu diplomatecu cu furculitiele de lemn; alti era paci a se lua de capu: cine se vorbesca? cine se salute pre noulu parinte allu diecesei? (Sierbanu,? Pallade?) — atunci candu se va milostivi satullu cu berbecii papistasi dela resiedintia, a cobori pre unu minutu in seminariulu domestecu la turm'a diecesana.

Se sfarmau si opintiau omenii nostri cine se vorbesca, si nu mai bine ce se respundia; cum a fostu spellatorea, asiá a fostu si stergatorea; tote gratularile lui Pallade — Cristianu, in ventu, clerulu diecesanu inse a tienutu minte tote frasele repausatului Eppu Selagianu (juru ca: „nu se va insiella in mine besericea si natunza“ asiá in Oradea; era in Beiusiu: „neci eu nu voiu fi mai micu de catu Vulcanu;“ in Blasiu: „sangele lui Maioru bate in peptulu meu, allu nepotului.“)

Promissiuniloru, — pote pentru ca erau mari, — nu se dedesse credimentu; ba n'au lipsitu glumetii, cari travestira cuventulu de intruducere a Eppului, tienutu la prim'a statiune de la Biharu ca'tra Satumariu (Olanesci=Cerepesiu) interpretandu allocutiunea latina „Pax vobis! ego sum Eppus vester“ . . . in romanesce „Pace de voi!

*) Ba 25. socotindu-se de la sinodulu d'in urma tienutu in 1848. Red.

eu-su vladicul (stapanulu) vostru,“ tote sunt alle trecutului a istoriei, aduse la lumina éca asiá, numai la dílle mari, la decennie, ca se luámu invetiú. (Pote, cá n'a respunsu deplinu acceptatorilor, numele lui inse va fi eternisatu in fundatiunile salle. Red.)

Conferinti'a Satumariana profitandu de ocasiunea binevenita, dupa ce a sulevatu cestiunea stolariilor, a trecut pre unu terrenu nou in felulu seu, a pune in lucrare ideea conceputa acu-su 10 anni, a respunde solemnu, a se adresá cátra noulu archiereu: cu unu Memorandu.

D'in capulu locului — de si implicite — am intempinat doue pareri, ca si semburulu fitoriiloru 2 partide:

a) autonomistii, constitutionalii besericesci.

b) opportunistii, transactionalistii — cei d'antáiu manecau d'in punctulu de vedere fundamentalu a se formulá memorandumulu pre basea littereloru salutatorie a noulu archiereu, respunsiendu d'in alinea la alinea, conformu parlamentarismulu modernu;

cesti-a, pentru scurtímea tempului propusera a se da cetire la unu quasi proiectu de memorandumu cellu aveau gat'a a mana, ca apoi primindu-se in generalu in principiu, se trecemu numai de cátu la desbatere in detaiu, — inca bine.

Sé audímu amendoué partile, atunci referendarulu M. cetí proiectulu seu;

dupa introducerea salutatoria, la punctulu 1-mu clerulu Archidiaconatulu, ba suntemu convinsi cá a diecesei intregé, reclama reactivarea sinodeloru diecesane, participandu si mireni dupa anumita proportiunea (argumente citate din concil. Tridentinu *) si de la Leone Pap'a); facia cu acestu punctu, punctulu primu allu autonomistiloru, precum:

I. clerulu archidiaconatulu Satumarianu intrunitu in conferinti'a ad hoc, si precum se scia a diecesei intregé oradane, reclama: restituirea autonomiei constitutiunale si sinodale a s. beserice catolice romane orientali, pre temeiu lu celloru 8 concilie ecumenice, si dupa analogi'a prassei beserice resaritene.

2. allu proiectulu reclama cu coloru viue evidentiá, lumina publica intru manipuliunea fonduriloru diecesane;

3. revisiunea si la casu de trebuintia abrogarea mai multoru statute absolutistice diecesane, precum: casatori'a in caste a preutiloru, essamenele prosinodali, societati mariane; etc. tote institutiuni straine in beserica romana nationala, (preutii romani sorgintea inteligintiei romane; éra apoi fífi loru crescuti in carrier'a civile au tassa de 400 fl. au in multe casuri ungueroica);

4. ameliorarea subsistintiei preutiloru si a invetiatoriloru-cantori; a se mediuloci incuviintierea unei scheme stolarie corresponsiatoria cerintieloru tempului modernu. (Daca poffiti suppunemu fára frica publicitatei proiectulu de schema statoritu in coferintia; éra a autonomistiloru, cu mai pucine titluri totu in acellu-a-si bilantiu.)

5. Censu, si lustru in detaiu in tote parochie — curiele — diecesei, in registrandu-se in schematismulu diecesanu essactu: suftetele, scolarii oblegati si ordinari, cum si banii basericeiloru. etc. se se vedea crescenti'a, decrescenti'a, zelulu parochiloru.

6. restituirea si infantiarea de reuniuni si conferintie a Docentiloru.

7. Seminaru domesticu clericiloru romani.

8. Ocrotirea speciala a gimnasiulu de Beiusu, ca purinte patronu;

9. tipografia diecesana, emandu formularie tiparite pentru tote resorturile administrative diecesane — „Amvonulu“ laudatu éra-si!

*) La passulu: Tridentu (Treidinti) autonomistii si arretara toti dintii, de nu cumva surrideau. Unu flacáu Longobardu lento: „se fiti inceputu macaru cu Florenti'a, daca celle 7-te sunt prea indapartate; purcedi de a prope si nolle velle te affi la syllabu.“ — Altulu „di ca ardelenu „Glück auf!“ si mi-lu dá dr... cá-e allu nostru.“

10. Succursu pro posse din fundulu religiunariu, seau si cellu diecesanu? basericeiloru satumariane — alocuri-a de bärne.

11. libertatea consciintiei politice, in toem'a ca altoru confessiuni — fára enciclice de scarba si odiose;

12 si d'in urma, nescari inconveniente, cu santele serbatori.

Proiectulu acestu-a esprimendu pana la evidentiá sentiulu commune allu conferintiei s'a primitu din amendoué, din tote partile in generalu; si pentru formalitate, pre candu decurionii patres desbatura la cestiunile dílle; cei doi secretari si comissii se retrassera la parte, se essaminadie si se puna in lucrare agendele ulterioare a conferintiei precum a se vedé in protocollu.

Ser'a la 6—8 ore dupa unu prandiu gidovescu — ne departaramu intre celea mai bune semtíri fratiesci cu salutarile „la revedere in sinodu!“ (Rabdari pragite.)

Era acum este la rondulu seu, ca Pr. Ssa Parintele episcopu I. Olteanu profitandu de simpatie, increderea si iubirea generala a clerulu diecesanu, se stee pururea la inaltimea misiunii sale; ca asiá precum: ordineora Episcopii romani, in fruntea preutimeii cu crucea, se fia mentoru poporulu si aperatoriu santei Baserice!

Datu la Acidulu Satu-mariulu 15. Maiu 1874

din comissiune Publico'a.

Secsulu femeescu la Romani

in tempulu presentu, si inca ce-va.

Promitu cá io mi-voiu face observarile numai despre poporu, pentru cá dupa parerea mea, poporulu face natiunea.

Ne apostrofedia mai de currendu cinstitulu „Osten“ numindu-ne neculti, lenesi si betivi.

Cu dorere trebus se marturisescu, cumca aceste epite, mare parte le meritámu. Ce e caus'a fundamentala la aceste peccate, ast'a o sci si cultulu, lucratoriulu, si sobriulu sassu, adeca jupanulu „Osten“, se face inse a nu sci.

Binevoiesca dara, daca vre se fia dreptu, a merge in apoi, cu vr'o 100 de anni cu istori'a Transilvaniei in mana, si se va convinge, cá romanulu prin organismulu tierrei a fostu impedeatu da la industria si cultivarea sa propria.

Sé scia jupanulu „Osten“ cumca unu tierranu inainte de annulu 1848, daca si-au edificatu casa bunisiora pre mosia sua, pretinsa inse „domnesca“,daca si-au seditu pomi si vinie, daca si-an facutu locurile estravillane roditorie, pentru cáte-va capete de oi, mnei, porcei, vitiei, ori florinasi primiti ca cinste de la altu tierranu de economulu domnului terrestru sub preteste diverse au fostu scoscu d'in mosia sa bine indiestrata, si inlocuitu cu donatoriulu susu attinseloru miruri.

Totu cu istori'a in mana se va convinge vestitulu „Osten“ si despre aceea, cumca parintii patriei togm'a ca si acum'a, asiá si in tempurile trecute, au infintiatu scole din sudorea romanulu pentru Unguri, Secui si Sassi, numai pentru romani nu.

Asiá dara blandulu si nevinovatulu mnellu au suptu lapte de la vulpe si lupa, fára se se fi prefacutu in aceste animele astute.

Sé creda inse cinstitulu „Osten“, cá de amu ave si noi numai unu jumetate de seclu tesaurulu statulu in mana, precumu l'au Unguri acum, si l'au avutu si pana aci, se avemu fondurile Sassiloru, cari lea ventilatu mai de aprobe B. Orbán si Pávai, n'amu sta mai inapoi, decátu multu laudatii Unguri si Sassi.

Credú cá acesti doi frati de cruce si mai tare aru bate in pinteni, candu nu s'aru arretá la romani nici acellu pucinu progressu, care l'au facutu de la annulu 1848 incoce, numai si numai d'in sudorea propria.

„Magyarpolgár“ adeca D. Moldován Gergely si acum'a tiene, cá Ungurulu e indreptatitu, a infintiá scole, teatro, conser-

vatorie de musica, etc. pentru sine d'in mediulocele tierrei, si a introduce in elle limb'a ungresca, pentru cá ast'a e limb'a statulu.

Adeca vre se díca, Ungurulu e indreptatitu a se cultivá din mediulocele tierrei, tu inse romane platesce, si daca vrei se te cultivezi in limb'a ta propria, fá-ti scole separate, éra totu d'in pung'a ta.

Ar fi facutu bine inse D. Moldován Gherghitu de n'aru fi uitatu atunci, candu face mentiune in „Magyarpolgár“ Nr 104 despre pretini'a lui „Osten“ cu Romanii, 1-mo co díce Fischhoff; „cá cultur'a infloresce numai pre pamentulu propriei limbe, d'in propriulu geniú primitivu a fiesce carui poporu.“

2. Faceá bine, daca nu scapá din vedere totuodata ceea ce díce istoriografulu Horváth: „cá destinarea poporeloru e:

a) a vietiu liberu langa olalta,

b) a respectá dreptulu altui-a,

c) a ajutorá unulu pre altulu,

d) a emulá in desvoltarea bunei stári, si a cultivareii,

Noi Romanii cei neculti, dámu totu dreptulu Dluí Fischhoff candu díce „cá cea mai buna politica e, care urmarece legile naturei si invetiatur'a istoriei, pentru cá acellu-a care lupta in contr'a naturei, moralei, si istoriei, se va nimici inau-si pre sine. —

Ai facé bine Dle Moldovanu candu nu te ai suffulócá totu deaun'a numai si numai in contr'a Romaniloru, ci ai bine voi a bate toea si la urechi'a surdului, vreu sé dícu a ungurulu.

Noi ne cunoscemu slabitiunile, cari mare parte jacu in negrigirea culturei sessuluí femescu.

Ca se me servescu si eu de vorbele Dluí Pap Miklós citate in romantiulu d'in „Magyarpolgár“ Nr. 108 „a vádoltak padján.“ Noi invetiámu femeile nostre la jocu, musica, si a cetí romantie in limbele mai culte, dar nu le invetiámu a precepe. ceva si d'in sciinti'a medicala, de unde urmedia, cá in unu tempu criticu, candu unu copilu i-e atacatu de cutare morbu, lu perde, pentru cá nu-lu sci curá si scuti pre cum s'ar poffi de la o mama cu cultura reala.“

Daca aceste cuvinte s'ar poté díce despre unguri ori sasi, cu atátu mai multu s'ar poté díce despre femeile adeca mamele romane.

Noi Romanii maltratámu in scolele nostre pre bietelo copile cu testamentulu vechiu, le invetiámu a cunosce Babiloni'a, Mesopotami'a, si alte lucruri trecute, si negrigimu vietia practica.

Io credú cá ar fi mai de folosu, candu amu imitá in tote comunele esemplulu fericitulu vicariu Marianu, adeca se le invetiámu, se scie ferbe, se scie resadi unu stratu de verdotiuri si a oltui unu pomu, adeca se se precepa la economi'a casei. („Acu rem tetigit.“ R.)

Tierranele nostre au pui, oue, lapte, untu, adeca posedu cele mai nutritorie producte, si nu sciu gati o mancare.

Aceste le vinde judanulu, si cumpera pre crucerii primiti pentru elle: spiritulu, care arde si acea puterusia, care o produce in trupu mamaliga si loboda, ba nimicesce si sementi'a, care la vreme dá cellu mai miseru fructu, de unde urmedia cá cu occasiunea assentarei la ostire in 5—6 comune abiá se affa unu romanu verde ca stegiarulu.

Preutii nostri si-tramitu pruncele in institute straine, de unde se intrecu de totu calbazite.

Spuneti-mi domniloru, ce adducu a casa fícele Dvostre d'in institutele aceste?

Eu am calletoritu 25 de anni in affacerile melle officiose in Transilvani'a crucisii curmedisii si totu deaun'a am trassu mai bucuosulu la unu tierranu, ori preutu, pentru cá se potu studiá starea acestoru-a, potu inse afirmá, cá cultur'a fíceloru romane castigata in institute straine nu m'a indestulitu de felu, pentru cá ast'a nu e imbraccata in costumulu nationalu, cu acest'a amu díssu tote.

Nu condemnati dara pre acei teneri romani, cari, in unele casuri, preferu a-si luá de socie ungare ori germane, decátu romane spoite cu cultura sarbada castigata in institute straine, nu-i condemnati dícu, ci mai bine compatimiti-i. (Ba sunt de condamnati,

cá-ci romanele de si cu cultura straina, de preferitu straineloru si cu sentiemiú cu cultur'a. Red.)

Se ne silimu d'in tote poterile a infantiá scole poporale de feta, cá-ci numai va disparé cot'a renegatiloru, de vomu fíice brave crescute in scolele nostre.

Fára scole nationale de fete, noi mame de ungru, ori cu mame de romdar crescute in institutele straine totu de n'a vomu immulti numerulu altei natiuni.

Sé nu uitámu ce díce Rousseau; „batiú totu deaun'a voru fi aceea, ce va p femeiloru; — de vreti, ca ei se fia b virtuosi, invetiati pre femei, ce este mea si virtutea.“

Sé ne deceptámu dara, cá-ci cellu infernalu inimicu allu unei natiuni e: ranti'a si stupiditatea.

D. Samuilu Vaida intr'un'a d'in narile societatei pentru cultur'a popor romanu au díssu: Noi romanii suntem Transilvani'a unu millionu si jumetate offerimu fiesce care pentru cultur'a popor numai 1 cruceriu dí: unu cruceriu, pre si in scurtu tempu ne vomu redicá.

Ce amu facutu? Nimicu!

Pre unu poporu cu asemene neprece p'accepta? perirea!

Totu cu ocasiunea calletoriei m amu intiellesu cá fostulu vice-comit jude supremu D. Michailu Bohetielu, inspectoru de scole, pentru una scola trala, de la mai multe comune din catatulu Dobocci in ante de 1860. au catu obligatiunile imprumutulu de care aru face o summa considerabila statoria din mai multe dieci de mii.

Eu inse pana in díu'a de adi n cetitu in foile publice ratiociniulu dsalla.

Ca se-lu potemu complimentá pe acesta fapta patriotica, si adeveratu ma forte ne ar obligá, candu ar face cunos publiculu:

1) Candu, de la care communa, au redicatu?

2) Unde sunt elocati acesti bani;

Cine i manipuledia, si ce fructe addusu pana acum'a.

Sporámu cá la aceste intrebari, Bohetielu va avé bunetatea d'a respun

Unu Mosneagu d'in com. Doboc

Brasiovu, 8. Maiu 1874

Onorab. Dle Red. Inca n'am cur d'a me considerá ca correspondinte allu tiutulu díariu ce redactati, inse cu aceste speru, cá nu-mi veti refúsá ospitalitatea ce vinu a vi cere in favorea ac scurtu si innocentu reportu.

Daca nu cum-va me insiela mem apoi celle din urma doue correspond de la Brasieu, publicate in acestu pre díariu, comunicau cetitoriloru nisce cruri multu mai gaditorie decátu ceea voiu eu se impartisescu. Precandu un'a neá cu multu spiritulu adeveru despre nuce „deochiare“ nevindecabila, pre a cealalta vorbiá despre „Trosculu Mancianu“, alle carui consecintie sunt atátu de funeste pentru commerciu si stria in piati'a Brasiovulu; creditulu sparutu si inca nice pana asta-di nu venitu in ori. De aceste cestiuni cu asiú voiu nu m'asiú poté ocupá, de ce pre de una parte deochiulu nici unu de descantecu nu-i mai pote ajutá, éra de alta parte fíii repausatulu million Sotiru Manciu s' affa scutiti si de sor de blastemulu pilaritieloru si allu a nonociti, cari inunda cancelariele adtiloru cu cambiele manciuleane in sper desierta d'a capetá cellu pucinu a da parte din ceea ce au perditu.

Dreptu aceea eu me restringu de data numai la unele momente din va sociale a Romaniloru brasioveni.

Din alte reporturi, pote mai comp si scrise de penna mai dibace ca a ce au apparutu in colonele acestui dí onorab. cetitori de buna sama voru avé noscintia, cá aici in Brasieu essiste inca la annulu 1866 una „Reuniune rom. de nastica si cantari.“ Acesta Reuniune e pana acum la Romani este unica si sig

Continuare pre pag. 44

potu împarti în trei clase. În class'a antaia se cuprindu acelle proiecte, cari sunt îndreptate pentru reformarea legilor de dare în vigore; în a doua classa se tienu acelle proiecte, cari le propune pentru arădicarea pretului averilor statului; în urma de class'a a trei'a se tienu nouele legi de dare. Ceea mai întefitoria dintre dispușetiunile aceste este proporțiune dărilor directe și drept'a împartire a lor. — Pentru reformarea dărilor de la venitu și castigulu personalu ministeriulu a pregatitu dejă proiecte. Asemenea întefitoria e regularea manipularii, reiectarei și încassarei dărilor directe și mediate.

Ministrulu financ. e în aceea convingere, că poporațiunea Ungariei e în stare a plăti dările impuse de catra gov. și numai restanțele enorme remase de sub gov. absolutisticu s'ar ruina. Dacă aproba acellu proiectu allu subcomit. de 9, care tientesce la despartirea dărilor curr. de catra restanțe, asiă, ca pre an. 1875 fia-care contributoriu va capeta alta carticica pentru dările curr. și alta pentru restanțe, și pana-ce dările fluide s'ar cullege cu tota rigorea, restanțele voru pot' să remana și pre anii successivi. (Aprobare viua).

Ministrulu aproba mai departe proiectele subcomit. de 9, referitorie la dările de vinu, timbre și la tasse etc, precum și la umbrarea assemnateloru și cuiteloru, mai departe celle referitorie la veniturile, și la culgerea dărilor din commēne.

Ce se tiene de partea a doua a propunerilor subcomit. de 9, referitorie la arădicarea pretului bunurilor statului, aici s'antiau trebuie se amintescu averile statului. E dorerosu, că nu vomu pot' sustienē marea valoare a statului ung.

Starea nostra financ. poftesce, ca marea parte din averile statului, indata ce se va schimbă ocașiune binevenita, se voru espune la vendiare, cu esceptiunea padurilor — cari dupa pararea mea — sunt de a se lassă pre sam'a posterității în proprietatea statului, (aprobare) și numai acelle le vomu espune vendiarei, acororu pamentu e mai acomodatu pentru alta-ce era nu pentru rescerea lemneloru. — E de lipsa vendiarea averilor statului, că ci nu adducū cātu s'ar face procentele protului de vendiare, ne necotindu acelle folose, ce aru urmă, candu aceste averi s'ar da cutarui-va ramu de industria privata. (Aprobare.)

Mai departe e forte cu scopu grădăritu a călilor ferr. precum proiectatu de catra subcomit. de 9. — În parte-mi cugetu, că de ora-ce călile s'ar alle statului în an. tr. nu au adducū mai multu venitu decātu 1.350,000 fl. în patrarulu trecutū nemica: trebuie se facu reforme radicali. (Aprobări viue.) Dacă nu vomu pot' amelioră manipularia lor, în urma nu vomu face altu-ceva decātu le-vomu vinde, s'eu le vomu da în vînda. (Aprobare viua.)

Cātu pentru activele commune în an. tr. nu au adducū summa în douē parti, totu-si — scadiendu acelle cinci milioane care le primi Ungaria în bani gata — numai 10.150,000 fl. s'ar cadé pre Ungaria în bani gat'a, ci în conformu cursulu actieloru callilor ferr. Er s'ar ca se va primi a doua împartire atunci numai 4.600,000 ar cadé pre Ungaria din activele commune.

Ce se tiene de proiectele relative summelor pentru conservarea economiei de stat, acelle le amanu pana la presentarea bugetulu an. veu. și mi esprimu convingerea, că trebuie să lucrăm din respoteri, ca ecuilibrulu în bugetulu statului să se restabileasca totulu s'eu să se regulede asiă ca să nu s'ar încapa indoiela despre definitiv'a ecuilibrare. Deci am onore a presentă urmatorulu

Proiectu de lege

Pentru închierea împrumutului necessariu s'ar acoperirea erogatiunilor statului.

§. 1. Ministrulu de financie este autorizat, sub condițiuni cātu se pot' de favorabilu pentru stat, a pot' emite și a dou'a summate a împrumutului de 153 mill. (art. LXXIII. leg. 1873.) în valorea nominală de 76 $\frac{3}{4}$ mill. fl. v. a. în argintu (7 $\frac{3}{4}$ mill. St. = 153 mill. marce valuta imp. germ.)

eventualminte a pot' negociă altu împrumutu în assemene summa.

§. 2. Liberarea acestui împrumutu, respectivu a partiloru lui, ministrulu de financie în întiellegere cu întreprindetorii, va pot' o determină dupa cum voru cere trebuințele periodice.

§. 3. Condițiunile împrumutului ce se va luă cu aceste modalități, indata dupa închiarea lui, se voru presentă camerei spre înarticulare.

§. 4. Cu essecutarea acestei legi este însărcinat ministrulu de financie.

Siedinti'a de la 15. Maiu. 1874.

Presiedintele: Perczel mai tardu I Bánó.

Notari: Szeniczey, Huszár, Beöthy. Din partea gov. min. Bittó, Ghyezy, Pauler, Trefort, Wenckheim, Szapáry, Szende și Pejacovicu.

Dupa autenticarea processului verbalu din sied. prec. presiedintele presenta credentialele lui Teleszky dep. Oradei-mare. Szeniczey presenta petitiunea, ce cinci commune din cottulu Torontalu au adresatu camerei pentru încorporarea lor în nou infiantandulu cöttu Cuvinu.

Helfy presenta petitiunea asociatiunii de calcinari din Bpest'a, pentru întarirea statuteloru și pentru concediu de a tienē siedintie publice.

M. Ónossy interpedia pre min. de internu, ca considerandu casurile de morte din anii trecuti în cottulu Timisului, are cugetu gov. a denumi medici și apothecari comunali?

D. Irányi roga ca proiectulu seu de resolutiune să se puna la desbattere în sied. de Luni.

C. Széll reportoriulu comiss. financ. raportéza proiectulu pentru noua lege de împrumutu, care numai alta di va fi pertractata de catra sectiuni.

La ordinea dilloi e: proiectulu de lege pentru edificarea locuintei ministeriului de militie, care dupa pucina motivare se primesce pentru desbattere generala.

E. Zsedényi affia de lucru curiosu, că dupa 7 anni miserabili și dupa accentuarea programului de economie — guvernulu voiesce să faca اسپese noue. — Dupa parerea lui edificările de statu costéza mai multu, decātu cum au fostu precalculate. Asiă fostulu min. de commerciu si com. Gorove a precalculatu spesele pentru edificarea noului edificiu de posta si telegramme în 800,000 fl. și s'au urcatu la 1.700,000; pentru cas'a de vama se precalculasse 1.700,000 fl. și spessara mai multu decātu 3 milioane. Asiă se va întemplă si cu edificiuu bibliotecii universitatei, care de abiă-i sub acoperisu totu-si inghitit spesele precalculate, asttelu de sorte va ajunge si pre palatiulu ministeriului de mil., pentru acarui edificare neci pre departe nu sunt destulli aceli 400,000 fl. — Deci presenta urmatoriulu proiectu de resolutiune: Considerandu, că vinderea activelor academiei Ludovice suffere mari perderi, considerandu, că personalulu officiuului centr. allu ministeriului de mil. inca nu e statoritu: decida on. cam. ca amanandu-se proiectulu să se puna la pertractare numai cu ocașiunea desbatterei bugetulu pre an. 1875.

Szende nim. de mil. înainte de tote insemna cătu de mari dificultăți suffere officiuulu ministeriului de mil. candu officianti sunt imprasciati prin locuinte diferite. Apoi areta că din spesele precalculate, 100,00 fl. sunt bani gat'a, și asiă activele academiei Ludovice aru fi de a se opemnoră numai în 300,000 fl. și dupa-ce procentela sumei acestia nu sunt mai multe decātu cum se plăttesce pentru locuintele presente, vistieria nu-ar sufferi neci unu gravamenu.

C. Tisza recunosce ca reportulu ministeriulu e correctu, și că edificarea nar impune mari gravamire statului, totu-si nu o pot' aprobă facia de starea presenta. Accepta proiectulu lui Zsedényi.

Camera primesce unanimu propunerea lui Zsedényi. Urmédia proiectulu referitoriu la regulamentul advocatiale.

Refer. comiss. c ntr. Matuska motiveza proiectulu intr'unu discursu lungu.

I. Hammersperg reportoriulu parerei separte, nu primesce neci în ge-

neralu proiectulu care introduce intru modu fortiatu camera advocatiale, ce are se fia basata pre principiulu sociarei libere. Si apoi intru o vorbire lunga si-motiveza parerea sa propunendu ca proiectulu să se retrimite comiss. centr. pentru una noua stilisare pre bas'a principiului asociatiunii libere.

A. Lázár ar salută cu bucuria proiectulu de lege, daca ar pot' acceptă de la ellu regularea advocatiloru, și daca ar fi convinsu că fara doctoratu și praca de 3 anni nu am pot' avē advocati esperti. Springese proiectulu lui Hammersperg.

C. Tisza ar fi doritu, ca min. de just. se nu-si desfasiore argumentele salls in capetulu desbatterei, candu nimine nu-lu pot' refută; dar dupa ce min. s'a retrassu și ellu numai pucina voiesce să vorbesca. Primesce propunerea lui Hammerberg, de órace si ellu voiesce să fia stilisatu proiectulu pre bas'a asociarei libere. Nu apropa, ca camera advocatiale să decida asupra acuariloru priv. contr'a advocatiloru, mai departe daca advocatulu nu pertractedia cev'a causa, să nu capete léfa, și în urma prevede că proiectulu va împedecă pre tenerii seraci de la cariera advocatiale.

Csemeghy voiesce să esplice puncturile fundamentali alle proiectulu vorbesce apoi cu mare focu pentru proiectu. T. Oláh primesce proiectulu lui Hammersperg.

Irányi observa facia de assertiunile lui Csemeghy că neci în Angli'a, neci în Franci'a un esiste camera advocatiale. Primesce propunerea lui Hamersberg.

Pauler min just. observa, că proiectulu se basadia pre perfeptiunea si independintia advocatiale, si că nu cuprinde numai principie vane ci s'a construitu prin conlucrarea mai multoru advocati esperti, basandu-se pre esperintia de tote dillele. La assertiunile addusse contr'a camerei advocatiale observa că în tierrile straine fia-care advocatu si-tiene de onore a fi membru cutarei-va corpu advocatiale. Asiă va fi si la noi; despre fortiare numai la acei'a pot' fi vorbă, cari pentru ecuvocitate proceduri lor aru dori să scape de controlare. Refuteza că camera advocatiale ar restringe libertatea personala, și că ar fi egala cu corporatiunea maestriloru. Discursulu lui fu primitu cu mare placere de catra deakisti. — În urma între aplausele nefinite alle deakistiloru observa facia de discursulu lui Tisza, că fia-care i-pote cunosce principiile lui din motivarea proiectulu, si nu eră de lipsa a le rostii cu cuventulu, dar de alta parte nu va întrebă de nimenea candu să vorbesca.

Notariulu camerei boieriloru adduce proiectele referitorie la modificarea §-lui 24. art. 31. din 1871, mai departe la registrulu năiloru de commerciu, la responsabilitatea societătiloru călilor ferr., la sistarea ciu-mei de vite, care proiecte fusesse primite unanimu de camera boieriloru. Se voru da pentru sancționare.

Em. Stanescu ceru cuventu, fiindu inse tempulu inaintatu siedinti'a se redica la 2 ore d. m. Siedinti'a proxima Luni.

Romani'a. Activitatea Corpuriloru legiutorie a Romaniiei, convocate în sesiune straordenaria, abiă s'a inceputu ceea ce afflamu în diariere r. de preste Carpati, le resumemu în urmatoriele:

Camera deputatiloru s'a complectatu si a tienutu siedintia publica. Prim'a lucrare a Adunarei nationale a fostu în urm'a propunerei Presiedintelui Dim. Ghic'a, de a votă adresa de condolentia pentru a esprime M. Salle Domnitorului si M. S. Domnei dorerea ce a resmentitu si a impartesitu natiunea întreaga pentru perderea regretabile a principesei Mari'a. Camera decise ca acesta adresa de condolentia să fia presintata MM. LL. de catra întreg'a Adunare în corpore.

Senatululu nu s'a potutu complectă astadi, lipsindu inca vre-o 12 membri. S'eu spera că si acestu inaltu Corpu legiutoriu se va complectă în currendu spre a ipepe lucrările salls. Ambele Corpuri legiutorie, se voru grabi dice „Press'a“ a utilisă timpulu cellu scurtu pentru care sunt convocate spre a respunde la apellulu guvernului si a satisfice cu acellu-a-si patriotismu, ca și

pana acum, trebuințele si interesele tierrei.

Atātu d'in nunciulu tronului, cātu si d'in arretarea ministrului de financie (vedi mai la valle) cestiunea „junctiuniloru“ lipsesce d'in numerulu proiecteloru ce se voru luă la desbattere.

Daré-arū Ddieu ca să lipsesca cu totulu asta-data si ca să nu se faca vre suprinde actualiloru reprezentanti ai tierrei, cari să nu perdia d'in vedere că mandatulu loru espiva cu finea acestei lune si că prea mare respundere ar luă pre suflitele loru votandu în pripa grav'a cestiune a junctiuniloru.

Siedinti'a de marti, 30. Aprile 1874.

S'accorda 2 concedie. Proiectulu relativu la creditulu de 275,000 pentru lini'a ferrata Iassi-Ungieni, se tramite la sectiuni. În comisiunea pentru verificarea titluriloru deputatiloru din nou alessi se inoculescu, prin sorti, dd. Lambrinu și Zisu Dumitrescu, cu dd. C. Gradisteanu și T. Vaccarescu.

Primulu-ministru arréta că M. Sa Domnitorulu va primi pre dd. deputati în diu'a de 2 Maiu, la palatiulu d'in Bucuresci, că-ci diu'a de 1 Maiu e obicei. să se serbeze. (Diu'a „Mosiloru“.)

Deputatii decidu a se ntruni la palatin în tînuta de doliu.

Ministrulu de financie arréta că scopulu sesiunii e, între altele, să se desbata mai cu sēma legile financiare, proiectele pentru saline, vami împrutulu de 27 milioane și reforma legii timbrului.

D. G. Bratianu cere să se puna la ordinea dillei cercetarea parlamentaria asupra comunei Bucuresci. Amanandu-se, va remanē fără efectu.

Primulu ministru cere ca deputatii să trēca în sectiuni, spre a se desbata legile financiare, remanendu ca reportulu anchetei să se desbata în intervale. Actele s'au tramissu la procurore spre a-i da judecatei pre culpabili. Deputatii trecu în sectiuni. Siedinti'a publica s'annuncia pre diu'a de 2 Maiu.

VARIETATI.

(Candidatulu cercului elect. de Radn'a) Comitatu centrale allu reniunii polit. nat. a Rloru d'in prefectur'a Aradului, în adunarea de la 10 Maiu, a. c. st. n. au candidatu cu votu unanimu pre D. Ionu P. Desseanu, adv. în Aradu, care în douē rundi reprezentasse (la 1861 și 1865) acestu cercu elect. — Dl. Desseanu este mai cunoscutu decātu ca candidatur'a dsalle să aiba trebuința de recumendare, observămū atāt'a, că prin dsa cerculu devenitu vacante va fi reprezentatu cu demnitate.

*
Budapest'a, 4/16 Maiu, 1874

Junimea romana stud. de la scolele mai nalte d'in Bpest'a ptrunsa de cugetari pie, se adună în 3/15 Maiu, a. c. dupa amedia-di la localitatea soc. „Petru-Maioru“ de unde intonandu, „Imnulu“ natiunei nostre merse le paduricea orasului ca să serbedie aniversaria dillei memorabile. Arangiă deci unu bachetu amicabile la care luara parte mai multi d'între junii functionari romani d'in locu. Corulu soc. „Petru-Maioru“ intonă mai multe buccăti d'in insufficientioriele cantece poporali, în cari se refrange geniulu natiunii romane.

Discursurile binesentite si toastele indatinatē n'au lipsitu. Unii au vorbitu despre insemnatatea dillei, alții pentru bun'a întiellegere si solidaritate între fratii de unu sange, arretandu la maretulu ossemplu d'in campulu libertatii, unde 40,000, frati sigil-lara solidaritatea romana, dandu posterității essemplu de urmatu.

Merita a fi amintite douē discursuri d'in cari unulu contienū apoteosca lui Barnutiū, era altulu desceptarea consciintei nat. a Rloru, genesea mariloru întemplaminte d'in 1848, de unde se datedia renasceroa nostra nat. — Asemenea si pi'a amintire a eroului d'in 1848, Avramu Iancu carui-a natiunea r. i detoresce si recunoscentia vodibile: redicarea unui monumentu Codreanu.

(Arderea Cadavrelor.) Acesta cestiune, de candu au sulevatu-o Italianii, preocupu nu numai pre omenii de sciintia, ci si pre umoristi. Asiá unu glumetiú dá urmatoriuu modelu de necrologie:

Mane la 3 ore dupa a media-di voui arde pre socra-mea.

Costica Pírjolu.

(Hasardulu.) Suntacum'a ca la doui anni de candu in Florenti'a se intempla ca, unu teneru anume Cypriani, vrendu se glumescu cu mai multi amici ai sei, le disse ca scie se face o scamatoria, care consta in a inghitii o furculiti'a. Amicii lui Cypriani naturalmente se arretara cu totulu increduli si incepura allu luá in risu. Cypriani inse, simtindu-se atinsu in amorulu seu propriu, invita pre amicii sei intr'unu restaurantu, spre a le da o proba cum ca n'a glumitu. Intrandu dara in restaurantu, Cypriani cu toti amicii sei se asiedia la o mesa, si luandu o furculiti'a o baga in gura cu manunchiulu in josu, prefacandu-se ca voiesce s'o inghitia.

Hasardulu inse, voi ca tocmai atunci se-lu appuce unu accessu violentu de tusse, si furculiti'a aluneca in peptulu nefericitului.

Cypriani si-perdu immediatu simtiurile spre marea spaima a amiciloru sei, cari lu si transportara la o farmacia vecina cu restaurantulu si de aci la spitalu, unde relua cunnoscintia.

Diariele florentine relatara, a doua-di, acesta drama si tota urbea incepu se nu mai se ocupe de catu de omulu care a inghitit furculiti'a. Toti se acceptau din di in di ca Cypriani se-si dee sufletulu, doctorii asemenea nu-i mai dau de catu cateva dile de vietia. Cu tote aceste, Cypriani, dupa primele momente alle spaimi, nu mai semti nici o dorere. Ellu bea, manca si fuma ca unu omu sanetosu. In vanu doctorii lu cercetau ca se li spuna, daca nu semte nici o dorere, ca-ci nici unu asemenea symptomu nu se producea asup'a lui Cypriani; si cu tote acestea ellu inghitise positivu furculiti'a, ca-ci doctorii o poteau pipal asiedia cun' era, cam d'asup'a stomacului. Trei septemane de dile trecura, in fine, si Cypriani, nesemtindu-se catu de pucinu indispu esu din spitalu desmintindu ast-felu decisiunea toturoru Esculapiloru, cari lu comdamassera la morte. La scirea ca Cypriani n'a moritu, medicii din tote tierrele si mai cu sema din Franci'a si Engliterr'a, cercetara prin annalele medicinei si afflari

ca la annulu 1848, unu comerciantu francesu din Marsili'a, inghitisse asemenea o furculiti'a si ca dupa unu annu de dile tocmai, incepu se semtia doreri crancene prin stomacu. Unu medicu fu chiamatu indata. Acestu-a i dede emeticu (vomitoriu) si analisandu materiele vomitate, affla redusu in pulvere metallulu din care fusese fabricata furculiti'a inghitita. Ast-felu dar, se constata ca stomaculu a digeratu, atatu de mare e poterea lui!... Comerciantulu din Marsili'a traiesce si asta-di, asemenea si cu confratele lui in nefericie, Cypriani din Florenti'a, care se bucura de o perfecta sanetate.

Dupa cum inse intemplarea a voitu ca Cypriani se inghitia fuculiti'a, totu ea a voitu ca se redice pre unu poetu necunoscutu pana aci; Fucini e numele seu.

Intemplarea cu inghitirea furculiti'e inspirá lui Fucini unu sonetu.

Ecce in prosa copriusulu acestui sonetu care a facutu reputatiunea poetului, inavutindu-lu in acellu-a-si timpu:

Sensulu acestui sonetu este astfel:

"Nenorocitul Cypriani inghitisse o furculiti'a."

"Toti doctorii se adunara indata pre langa densulu la consultare."

"Toti incercara tote mediulocele ca se i-o scotia."

"Dar nimeni n'a potutu se reusiesca."

"Dar! de ce n'a fostu furculiti'a, inghitita de Cypriani, de argintu?"

"Ca-ci n'aru mai fi fostu trebuintia nici de doctorii nici de medicamente."

"Era de ajunsu se se chiami ministrulu nostru de finacie si ellu i-aru fi scoss'o indata si cu cea mai mare usiurintia!..."

Acestu sonetu seu mai bine disse hasardulu, fara care acestu sonetu n'aru fi essistatu, a facutu pre Fucini cunnoscutu si la inavutitu in cate-va lune; se vede inse, ca Fucini spunea unu adeveru mare si ca ministrulu de finacie ce era atunci in Itali'a semená prea multu... nu cu d. Mavrogeni!... Ghiciti cu cine? dice "Oltulu" si noi adaugemu intrebandu: dora cu Lonnyai si Kerkapoli?... seau pote cu toti ministri de finacie d'in lume.

(La teatru) Se afflase ca joca D-sior'a X***. La radicarea cortinei regisorulu annuntia cu 3 saluturi ca, din cauza de indispositiune, Dsior'a X***. va fi inlocuita prin D-sior'a Z***. Unu D., forte bine imbracatu se scola, se duce la cassieru si si cere banii inapoi.

— Venissem se vedu pe 'D-sior'a X***. Era nu pre D-sior'a Z***, disse ellu cu seriositate. I-se restituie pretulu.

Dar ellu nu pleca si continua:

— Am luatú trasura ca se viu, plate-

scemi trasur'a. Ori catu de neobcinnita fu cererea, i se platesce si trasur'a spre a remane in linisce. Dar nu se sirsí. D. adauge;

— De communu mancu a casa; acumu am fostu obligatu se mancu pe aci pe-aprope; trebue se-mi platesci mes'a.

De asta data D. fu alungatu. Cassierulu cauta, dupa plecarea sa, ca se dee loculu altui-a, si observa ca person'a atatu de essigente era cu unu bilietu gratis!

Sciri mai noue.

Versali'a 16 Maiu. In sied. de eri a Adunarii nat. ministrulu Broglie presentá proiectulu de lege despre infiintarea primei camere (senatu). Reportulu de motivare cere camerei a nu regula definitivu form'a guvernului; propune partiteloru armistitiulu prin organizarea regimului actuale. Proiectulu se transpune la comisiunea de constitutiune. Drept'a si centrulu dreptu primira cu placere propunerca; stang'a si estrema drepta o primira cu recela; ordinea dilei se va fissa in sied. de luni. — "Monitorulu offic." dice ca restabilirea relatiunilor diplomatice intre Franci'a si Mexicu este imminente; Outrey este designatu de solu francesse la Mexicu.

Florenti'a, 16 Maiu. Eri avu locu deschiderea congressului botanicu internationalu, la care participara ca la 250 membri; intre vice-presiedintii numiti de consiliulu societatii gradinariiloru d'in Toscan'a, sunt trei insi d'in ostrunguri'a: prof. Fenzl, AEppulu Hainald si Tommasim (?).

Madridu, 75 Maiu. Conci'a fu numitu capu generalu armatei de nordu. Manifestulu noului guvern appedia la toti liberalii pentru spriginire, promitte a sustiené cu energia ordinea; a pune capetu revoltei Carlistiloru si a administrá cu essactitate finaciele tierrei; manifestulu esprime speranti'a ca dupa restabilirea deplina a ordinei votulu universale va decide a sup'a sortii viitorie a tierrei. Junt'a diriginte a partitei democratice luá conclusulu d'a spriginii deocamdata politic'a guvernului in lupt'a cu Carlistii. — Guvernulu numi noui soli la Vienn'a, Berlinu si Lis-

sabon'a. — Diariele oppositiunii atad ministeriulu; in cetatile mai mari domnesce nemultumire.

London, 16 Maiu. Tiarulu Rusiei sosl eri aici, primi corpulu diplomaticu, pre membrii cabinetului si pre contele de Paris. Plecarea Tiarului este fissa pre Joi-a viit.

Gratz, 13. Maiu Reporturile officiose anuncie ca fluviele au esundat seu au crescutu, teritorie intregi stau sub apa. Comunicatiune calliloru fereste impededata din caus'a darimare calliloru; mai multe fabrice sunt periclitate.

Newyork, 13. Maiu. Ambasadorele englesu din Chili pofti de la guvern liberarea captivatulu amirale Hyde, care fu prinsu din caus'a cofundarei va porelei "Tarma." Afara de acesta macerú 25.000 pundi de sterling, seu pasaportulu seu.

Versailles, 12. Maiu. Dep. Pison si depusse mandatulu seu. In epistol'a indreptata presiedintelui camerei se cupriudu si urmatorale passage: "Eu iubescu Nizza, si am primitu adnesarea ei, candu fu fapta complinita. In vorbirga mea reu explicata nume atata am disse: ca adnessarea Nizza catra Itali'a e posibilu, dar intiellesa pe callea negociatiuniloru. Dupa dechiaratiunea lui Beauregard constituindubiroulu camerei, siedinti'a se aredie. Presiedintele se va allege alta di.

Burs'a de Vienn'a, 13. Maiu 1874

Metallice 5%	69.75
Imprumutulu nat. 5%	73.55
Sorti din 1860	105.60
Actiuni le banc	977.—
Actiuni le instit. de creditu	157.50
Obligatiuni rurale ung.	74.50
" " Temisiane	74.—
" " Transilvane	72.—
" " Croato-slav.	76.25
Londonu	111.85
Argintu	106.—
Galbenu	5.35
Napoleond'or	8.95

ALESSANDRU ROMANU

Propriet., edit. si red. respundiet.

Communicatiunea pre callile ferrate ung.

Trenuri directe call. ferr. de Tisza.

Pest'a—Czegléd.	Pest'a—Czegléd
Pest'a, pl. 6.28 se. 7.30 d. Czegléd pl. 8.19 d. 6.40 a.	
Czegléd s. 8.38 " 9.48 " Pest'a s. 10.45 " 8.31 "	

Trenuri mestecate

Vienn'a—Pozsonu.	Pozsonu—Vienn'a.
Vienn'a pleca 4.30 d. m. Pozsonu plec. 7.30	
Pozsonu sos. 7.02 ser'a Vienn'a sos. 9.06	

Callia ferr. de Tis'a.

Pest'a—Cassovi'a.

Pest'a pleca 7.30 dem. 6.16 ser'a	
Czegléd " 10.18 a. m. 9.13 "	
Szolnok " 11.22 " 10.26 noptea 6.16 dem.	
P.-Ladány " 2.— d. m. 1.52 " 11.36 a. m.	
Debrecen " 3.51 " 3.30 dem. sos. 2.20 d. m.	
Miskolcz " 11.51 ser'a 1.50 d. m. plec 8.— dem.	
Cassovi'a sos. 11.51 noptea 6.— ser'a " 11.43 a. m.	

Cassovi'a—Pest'a.

Cassovi'a plec. 5.— dem. 9.20 a. m. 6.01 ser'a	
Miskolcz " 7.42 " 1.41 d. m. sos. 9.34 ser.	
Debrecen " 12.23 d. m. 10.12 noptea pl. 3.25 d. m.	
P.-Ladány " 2.24 " 12.22 " 6.26 d.	
Szolnok " 4.54 " 4.40 dem. " 12.14 "	
Czegléd " 5.49 " 5.49 " sos. 1.49 "	
Pest'a sos. 8.31 ser'a 8.45 "	

Pest'a—Aradu—Timisiora.

Pest'a pleca 7.30 dem. 6.26 ser'a	
Czegléd " 10.18 a. m. 9.08 " 6.60 dem.	
Szolnok " 11.12 " 10.15 " 8.34 "	
Ciab'a " 2.01 d. m. 2.55 dem. 4.16 d. m.	
Aradu " 3.51 " 6.— " sos. 7.33 ser	
Timisior'a sos. 5.40 " 6.36 "	

Timisior'a—Aradu—Pest'a.

Timisior'a pleca 10.37 a. m. 6.20 d. m.	
Aradu " 12.36 d. m. 9.16 ser'a 6.20 dem	

Ciab'a " 2.10 " 11.42 nopt. 10.42 a. m.	
Szolnok " 4.54 " 4.24 dem. 5.84 d. m.	
Czegléd " 5.39 " 5.59 " a. 6.39 ser'a	
Pest'a sos. 8.31 ser'a 8.05 "	

Pest'a—Oradeamare.

Pest'a pleca 7.30 dem. 6.26 ser'a	
P.-Ladány " 2.35 d. m. 2.10 noptea	
Oradeamare sos. 4.47 " 5.21 dem.	

Oradeamare—Pest'a.

Oradeamare pleca 11.22 a. m. 9.— ser'a	
P.-Ladány " 1.23 d. m. 11.45 noptea	
Pest'a sos. 8.31 ser'a 8.45 dem.	

Callia ferr. I. Transilvana.

Aradu—Alb'a-Julii'a.

Aradu p. pleca 4.16 d. m. 6.20 dem.	
Semerita (Piski) 12.18 noptea 2.05 d. m.	
Alb'a-Julii'a sos. 2.55 " 4.01 "	

Alb'a-Julii'a—Aradu.

Alb'a-Julii'a pleca 12.53 noptea 10.— a. m.	
Semerita " 3.48 " 12.48 d. m.	
Aradu sos. 5.46 dem. 8.02 "	

Semerita—Petrosieni. Petrosieni—Semerita.

Semerita pleca 2.55 d. m. Petrosieni plec. 7.10 dem.	
Petrosieni sos. 7.12 " Semerita sos. 11.52 a. m.	

Callia ferr. Nord-Ostica.

Debrecen—M.-Sziget.

Debrecen plec. 4.12 d. m. 4.— noptea	
Satunare sos. 9.33 ser'a 8.08 dem.	
Királyháza " 12.31 nopt. 10.03 a. m.	
M.-Sziget " 5.26 dem. 1.48 d. m.	

M.-Sziget—Debrecen.

M.-Sziget plec. 8.24 ser'a 11.31 a. m.	
Satunare sos. 5.45 dem. 4.33 d. m.	
Debrecen " 11.50 a. m. 9.07 ser'a.	

Callia ferr. ung. resariteana.

Oradea-Mare—Brassieu.

Oradea-mare pl. 5.07 d. m. 6.18 dem.	
Clusiu " 11.21 so. s. 3.08 d. m. pl. 8.45 a.	
Cociardu " 2.54 noptea " 1.31 d.	
Teiusiu " 4.26 " " 4.30 "	
Blasiu " 5.21 " " 6.01 "	
Mediasiu " 7.01 " " 11.21 "	
Segisiora " 8.26 " " 6.10 "	
Brassieu " 1.30 d. m.	

Brassieu—Oradeamare.

Brassieu pleca 2.10 d. m. 7.30 ser'a	
Segisiora " 7.15 ser'a 8.03 "	
Mediasiu " 8.38 " 5.23 dem.	
Blasiu " 10.20 noptea 7.54 "	
Teiusiu " 10.36 " 9.50 "	
Cociardu " 1.12 " 12.42 d. m.	
Clusiu " 4.45 d. s. s. 4.40 " pl. 12.30 d.	
Oradeamare sos. 10.55 a. m. sos. 8.32 "	

Cociardu—M.-Osorheiu.

Cociardu plec. 3.20 dem. M.-Osorheiu pl. 10.05 a.	
M.-Osorheiu sos. 5.45 " Cociardu sos. 12.26 "	

Cops'a—Sabiu.

Cops'a pleca 6.55 dem. 9.40 ser'a	
Sabiu sos. 9.05 a. m. 11.40 noptea	

Sabiu—Cops'a (Kiskapus).

Sabiu pleca 6.40 r. m. 8.40 dem.	
Cops'a sos. 7.50 ser'a 6.35 "	

Alb'a-Julii'a—Teiusiu.

A.-Julia pleca 10.10 ser'a 1.25 noptea 8.— dem.	
Teiusiu sos. 10.50 " 2.05 " 8.49 "	

Teiusiu—Alb'a-Julii'a.

Teiusiu pleca 9.05 a. m. 4.10 d. m. 11.46 noptea	
A.-Julii'a sos. 9.45 " 4.50 " 12.26 d. m.	

de acesta natura, si allu carei-a scopu este cultivarea muziceii nationali — a datu si pana acum probe ecclatante despre activitate si assiduitatea sa cãtra scopulu propusu, de candu se affla sub conducerea junelui desterului maestru romanu *Georgiu Dima* arreta in tota privintia rezultatele cele mai splendide si mai imbucuratorie. Numerulu membriloru fundatori, activi (intre cari se affla si una frumosa cununa de domne si domniore) si in fine protegatori se urca peste totu la 140. Atãtu intre membrii activi, cãtu si protegatori se affla dejã unu numerosu numeru si de straini.

Este intr'adeveru imbucuratoriu ba chiaru agulterioriu pentru unu romanu, candu vede corulu mare de romani si romance mai multe Domniore si juni de nationalitate germana sãu magiara cari se semtu fericiti a cãtu locu in sirulu membriloru romani si a cantã preuna cu acesti-a „Hora Severinului“ si se cantece cu caracteru genuinu romanesc, apoi piese din music'a classica italiana germana, alesse si applicate de dibaciulu educatoriulu G. Dima.

Acesta Reuniune, alle carei statute sunt probate si de guvern, tien: in fia-care semana câte doue probe de cantãri, la cari partecipa numai membrii activi, si pre care annu câte patru conveniri collegiali, si cu dreptu cuventu potu dice, cã totu un'a intrunescu in sala otelului Nr 1. Rega elic'a Romaniloru brasioveni. Ceea, urma convenire collegiale s'a tãntutu in Aprile, cu care occasiune s'a essecutatu partea membriloru activi ai Reuniunii notoria programma: 1. „Pax vobiscum“, cu amestecatu (barbati si dame) de F. Schubert. 2. Terzett din opera „Una nopte Granadã“ de C. Kreutzer. 3. „Cei doi madiri“ balada pentru bassu de K. Schumann, essecutata de d. Dr. N. Dima, solo. Intre piatr'a detunata, cantescu popularu romanescu pentru coru amestecatu lucratu G. Dima. 5. „Prim'a di de primavera:“ Presentiu de primavera; b) Vioric'a; c.) Darea primaverei, pentru coru amestecatu de F. Mendelsohn. 6. Doue quintette oper'a „Cosi fan tutte.“ a) Ah, ce sorb. b) Vei cugetã la mine? de W. A. Mozart. 7. Canteau de escursiune, coru amestecatu de I. Rheinberger.

Acesta programma s'a essecutatu de mii. Doveda despre acest'a sunt applauzragorose ce faceau sã se repete mai multe piese. Ascultatoriulu neversatu in spectaculu musicale trebuia sã remana incantatu, chiaru uimitu facia de sunete armonioase strabateau urechiele si electrisau cele delicate corde alle animei si sentiului. Maicu marturisescu cã mi-este cu nepoãta a descrie fidelu fioriele placere ce-mi vindeau in acelle momente corpulu in-

Adesea eram espnsu tentatiunii, d'a sã sãu mai pucinu accessibilu, mai pu sentimentalu, inse totu-de-un'a trebuia sã reflectedi, cã facia de effectulu ponu allu acelloru sunete armonioase si pedicioriu chiaru si petr'a de granitu ar sã sã se moie.

Asiu avã mare placere sã insfru aici cele toturoru acelloru membri: domni, dame si domniore, cari au luat parte in la aceasta convenire collegiale, dar cã acest'a, din mai multe considerate, asta-data nu-mi este cu potintia, ve de Die Red., permitteti-mi sã amintescu unu pucinu, cã cele doue quintette din opera „Cosi fan tutte“ s'au essecutatu de cele sorori Carolin'a Lengeru si Areti Lengeru, si de domni professori gimn. Simonu Dima, Dr. N. Popu si Ipolitu Lengeru. Succesulu a fostu stralucitu. Manifestãrile de complacere, applausele generale si felicitarile din tote partile, acesta recompensa a fostu prea meritata.

Convenirea a duratu de la 8 pana de 12 ore noptea. La inchiare d. adv. Lengeru luã cuventulu si annunciã, cã sera de 2 Maiu Reuniunea arrangiedia convenire de conversatiune impreunata densu. Totu-odata dsa observã, cã ar fi dacã cu acea occasiune toalettele nu

si-aru scimbã caracterulu loru de tote dillele.

Acesta observatiune a afflatu resunetu si a avutu effectulu doritu, cã-ci luculu, care d'altmintrelea a ajunsu proverbialu pentru Romanii brasioveni, in ser'a de 2 Maiu disparusse ca prin minune si in loculu lui toalettele luara unu caracteru de espressa modestia. Acesta impregiurare dede petrecerii unu aventu cu totulu intimu si familiaru. Intre pause corulu Reuniunii cantã mai multe piese, intre cari de repetite ori „Hora Severinului“, care cu poterea sa magica ce i-o dã caracterulu seu genuinu romanescu impreunatu cu artea, entusiasmedia si face sã trasalte nu numai animele june ci si anim'a betranului albitu si gãrbovitu sub greutatea unui lungu siru de anni. Si cum nu, candu ari'a plina de semtiu si de variatiuni animatorie este insocita de unu testu cuceritoriu prin abundantiã ideiloru ce contine. Acesta scurta citatiune va justificã pre deplinu celle disse:

Hora mare si frumosa
Se intinde in Severinu;
Hora mandra si alessa
Se inverta, misca linu.
Haideti ne-arruncãmu si noi
Colo in sirulu cellu viciu!
Sã jocãmu si sã saltãmu
Si de grigi sã mai uitãmu,
Arrunca-te fetiti'a mea,
Usiora ce o passerãa;
Susu voinice in hora mare
Cã e di de serbatore;
Sã ni facemu voia buna
Ici in patri'a strabuna.

Acesta petrecere cordiala si familiara a duratu aproape pana in diori de di. Meritul arrangiarei este allu zelosulu d. Inache B. Popu, carui-a se cuvina a i se esprime cea mai intima multumita.

Ar fi bine, daca aceasta Reuniune ar afflã imitatori in tote partile locuite de Romani. Poterea binefacatoria ce ea o essercita asupra vietii sociale, precum si respectulu ca lu storce de la straini, sunt de mare insemnatate.

Dupa parerea mea stimululu de imitare s'ar pote transplantã mai usioru prin escursiuni ce Reuniunea de aici le-ar intrepinde la serbetori mai mari cellu pucinu prin tãnturile din apropiare. Dar precum tote in lume, asiã si aceasta dorintia intempina pedecele salle. Reuniunea, nefindu ambulanta, numai in urm'a unoru invitatiuni esprese ar potã sã face escursiuni, apoi spelele de calletoria inca appesa greu in cumpena. Cu tote aceste inse credu, cã dacã va fi vointia, potintia inca nu va lipsi.

Graminiu.

Cerculu Lapusului, la S. Georgie a annului 1874.

Notari unguri, suferintiele poporului romanu.

Cetindu un'a correspondintia a unui... u. din pretiuitulu dñuaru „Fed.“ nr. 30. fia-mi ertatu a face si mie unele descoperiri din tractulu nostru cu privire la notariulu unguru din curatul cercu notariale romanu a Borcutului.

Inca in primaver'a annului trecut 1873. in un'a din communele tienatoria de cerculu Borcutu, la mai multe recercari, ba chiaru si provocari de a face evidentiã catastrala, a poporeniloru, cãtra notariulu loru — de orece de 7 anni nu s'a fostu intemplatu stramutare in catastralu, ochiu darei, prin urmãre cu darea pamentutulu erã o incalcjava forte mare. Dlu Bady Károly in urma vine in communa insocitu si de betivulu Eduard Èkei, spre a lucrã la evidentiã; adunandu poporulu communei i intrebara: „cã cari ar avea voia de a stramutã ceva in evidentiã, acumu e tempulu,“ afflandu-se cei ce au avutu de stramutatu se luara la protocolulu evid., finindu lucrarea se departara. Ce se fi visatu! Cam pre la midiuloculu verei trecute vine unu scrietoriu a notariului in communa, si insocitu de Dlu invetiatoriu si colectoru G. M. amblara din casa in casa spunendu, si dandu de scire cã: „d-ta ai-se platesi 5, d-ta 10. si d-ta 14—15 fl. v. a. si mai bine, pentru eviden-

tia“ tota communitatea trebe sã dee summa de 356 fl. 52 cr. v. a.; punendu terminu de 8 dille, si de nu voru plati, voru fi jacuiti. Poporulu o luara numai desiaga, sciundu cã cea mai mare parte a loru nu au fostu vendutu, si cumperatu nemicu, uitandu-se in uimire, cã cum pote sã fia acea ca sã platãca de si nu a avutu, si datu de lucru, se platãca mai multu de cãtu portia (darea) pamentului seu — directa.

Intru acea dlu notariu se tienu de cuventulu onestu, preste 8 dille veni numai unu esecutoru, cu ordinatiune de la dñii: szolgabiró si notariu, firesce cã cu colectorulu fidelu, i-essecuara pre toti poporeni in rendu. Dupa essecuare poporeni ne invetiati si cu unu A. L. invetiatoriu, in frunte, alergara la dñi szolgabiró si perceptoru, — inse in desiertu, cã fura indrumati infruntati, ei siliti sã platãca. In cellu mai mare necasu, tramite D-dieu ajutoriulu seu omeniloru. Se reculesera de nou asupritii nedreptãti in frunte cu parintele loru suffletescu, cu bravulu preutu si invetiatoriu rom. de la scol'a principala din Lapusiu Dlu Petru Codeuciu, mersera la d. perceptorulu Gorgias si abiã, dupa multa ostentela poturãmu a castigã sã mai scada ceva de pre nacasitii, totu-si remase o summa considerabila, cã de scadiementu au fostu socotitu si primitu de cãtra officiuulu preeptorale numai acellea parcelle cari le a fostu stramutatu de doue ori, inse care de totu nu ar fi fostu iertatu sã le mute, a remasu de lucrare buna, de si s'a doveditu cã parti de mosie, parcelle, nu ar fi fostu iertatu notariulu sã le stramute, cã facandu-se mai mari incurcature, ne poftindu nime, si cã din catastralu au lipsitu 13 (13) cole de possessiune si adausulu de la 80. cole, tote au fostu in desiertu, romanii au fostu siliti sã imple pung'a cea gola a lacomului si nedreptului notariu.

Ce au facutu notariulu de s'a urcatu taca pentru evidentiã la unu plusu asiã insemnatu? Vediendu ellu, cã lucru e pucinu, si firesce cã si plat'a inca trebe sã fie asiã, ca lucrulu, si-a facutu de lucru stramutandu mai multe parcelle falsu, mosie intregu, inse dupa placulu d-salle, ca sã potã suge mai multu, ce e mai frumosu, cã ce s'a datu la protocolu nice o parcella nu s'a stramutatu, ce nu au trebuitu, a facutu, a incurcatu pre sateni si mai tare, a facutu unu chaote. Candu amu fostu la perceptoriu in diu'a acea s'a facutu si unu recursu la V-comitele comts., dupa care veni ca sã se siste essecutiunea pana la investigatiune. In darnu, cã dlu szolgabiró nu a facutu asiã, de nou vrũ sã duca obiectele pemnorate spre licitare la Lapusiu, la asi'a era facu commun'a adunare, facura unu allu doilea recursu la V-comite, la care lucrare ajutã multu, parintele suffletescu, si officiarulu romanu de la perceptoriatulu din Lapusiu, Dlu M. Hasidatianu, rezultatulu acestui recursu fũ: cã szolgabiroulu sistã essecutiunea, ellu va fi pedepsitu la o mulcta de 32, fl. v. a. pentru sil'a facuta; inse rezultatulu acestoru doue recursuri, nu s'au facutu cunoscutu, cã din communa numai colectorulu infamu le au fostu comunicatu notariulu colegulu seu, si ellu avurã atãt'a tarã drãcãca de nu facura nemicu cunoscutu poporulu de pre care se sustiene si domnealui. Pre aici cam asiã e usulu de vine ce-va bine de la locurile mai inalte pre sãma comuneloru sãu a romaniloru tierreni, acelle se acatia prin clintiri, facandu-le capetu; candu apoi bietulu omu se uresce amblandu pre la usiele toturoru, amanandu-se caus'a de pre o di pre alt'a, de la szolgabiró la notariu si vice-vers'a si la alti. Se intiellege cã pre sateni, notariu si szolgabiró totu intru un'a i-siliã se platãca, candu neavendu ce face, cãti-va poporeni satui de atãtea plage, si mai slabi la angeru — platira, luandu banii pre usura de la gidanulu Pollak, din care imprumutare adi se urca din 5—10. la 50—100 fl. Cea mai mare parte a communei s'au cugetatu si decisu ca sã suferã ori si ce cã-ci nu-si voru vinde vitele, ce szolgabiroulu vinda ce va vre, sugruma-i, cã tote cercarile nedrepte le voru suferi, insarcinandu pre dlu preutu, si pre invetiatoriu A. L. ca se faca de nou unu allu treia recursu la V-comite, de care scimu atãt'a, cã fũ dussu

de mai multi poporeni in Desiu, atunci le spune V-comitele ce a fostu rezultatulu si a celloru doua recourse anteriori spunendu-li-se sã accepte cã in celu mai scurtu tempu voru capetã de nou si rezultatulu acestui recursu, de buna-sema li-ti capetã la mana. Intru adaveru, cã de atunci nu cere nime sã le mai dee ce-va, si nice nu le intorece nice caroru au fostu platitu, investigarea nu s'a facutu, nice dupa allu treile recursu nu au venitu nemica la man'a sateniloru operatulu cellu forte reu lucratu si falsu se redica prin Dlu perceptore la valóre pre langa tota ostentela sateniloru si a acestoru 3 intelligenti rom, contributiunea se basara dupa ellu pro annulu 1874. Lucrulu totu au muritu, ca si candu nu ar fi fostu nice odiniora.

Pre tempulu facerei recursului allu doilea venira in communa perceptoriulu si notariulu, chiamandu de o parte pre primariulu ei subprimariulu, si-facura cu ei o adeverintia: cã in antea loru s'au luat protocolulu de evidentiã asiã precum au lucratu si, cu catastralulu, cã poporeni a voitu si provocatu sã lucre asiã (falsu) ca sã aiba cu ce se aperã notariulu la casu de necessitate. Inse mirare ca vorb'a a fostu altucum precum a scrissu dñii, candu veni la lumina adeverintia, primariulu si subprimariulu li spuse verde in busa, cã au dissu precum a fostu si nu asiã precum au scrissu dñii de la Lapusiu, e sciutu cã adeverintia s'a facutu ungueresce si s'a espicatu romanescu, ce au fostu scrissu ungueresce, romanescu s'a spunu totu altu ce-va, vedeti! fratiloru lips'a cea mare de invetiatura, si cã notarii nostri se faca la romani tote documintele in limb'a nostra, de o avemu sã o pastrãmu!

Pre la noi tare se tienu de legi! notariulu vine in communa candu vre, totu la trei lune odata, de vine de 2 ori in unu patrariu de annu face gressiãla, — in cerculu Borcutulu cancellaria e a fara de cercu in Lapusiu-ung. Repartitiile se facu de notariu si de ochiulu si suffletulu seu colectoru G. M. fara intrevenirea membriloru comunali, totu-si sã redica la valóre prin cei mai mari, notariulu subserie in elle si pre alti membri de si nu sunt de facia — tote su iertate prin legile din vigore. De dice cutare-va, ceva, i-trantesce in temnitia i-cara la subprefectulu cu gendarmi, mai facu si altele ne numerate dicandu: „cã tote-su ordinatiuni ministeriali, cã statutele comitatense dictãza asiã.“ etc.

Essecutoriulu contributiunei candu iesa pre la sate nu voiesce a luã bani in contributiune, ci numai sã duca obiectele pemnorate spre licitare, dicandu: „cã au fostu tempu destulu, se fia platitu,“ eschiamandu mai multe injurãri, omenii sunt siliti a-si lassã vitele sã le alunga spre vendiare, remanendu datori cu banii in punga, fiindu-cã essecutorele nu-i primi. Ast'a causa sã facu cunoscuta foruriloru mai nalte, inse tote indarnu, pentru-cã essecutorele e unguru, er „corbu la corbu nu scote ochi,“ dice: proverbialu romanu.

In ante de a-mi inchia pucina incunosciãre nu potu sã nu adducu multumita acelloru domni si barbati adaverati romani cari apera poporulu din acaruia sinu sunt nascuti — incãtu a potutu supportã officiele loru celle grele, de si i-si tientira ungurii ochii spre ei de a i-cunosce — nu s'au sfeitu, ci aperasse barbatesce pre betii romani. Totu-odata i rogu, ca se aiba bunatate a osteni pana candu voru pote gustã din fructele osteneleloru salle. Cu poteri unite se faca in ast'a privintia unu recursu cãtra spt. universitate comitatensa in Desiu — arretandu defecteale notariului, — er alta petitiune la directiunea din Clusiu, informandu bine pre spt. dnu percept. Gorgias. Cã pre noi romanii nu ne crutia nimenea, ba si candu nu au dreptu se incerca a ne piri si a asserã cu obraznicia „sunt romani si sciu sufferi.“

Er domnulu colectoru si invetiatoriu G. M. i-dicu: sã aiba bunatate a sã lassã de principiele unguriloru de la potere candu e vorba de a asupri pre neamulu nostru cellu tare apessatu de tote alte nemuri, cã dacã li-asupri frate romane! va seraci, si dacã seracesce, neci tu nu vei avã ce man-cã, si ore potevei privi frate cu ochi bun

la neamul și sangele teu, candu li-vede mai miseru și de cătu e; candu vei mai ambli a jacui nu saltă siuerindu și ridenti dupa datin'a ta, ci compatimesce pre frati tei, apera-i, invetia-i că esti și invetiatoriu, respunde dar chiamarei talle maretie!

Pre aici nu e tempu favoritoriu, tém'a e mare că și acestu annu va fi neroditoriu, că-ci ploie cam multu, omenii nu potu ară, fênu e forte scumpu, bucatele nu avemu pre ce le cumperă, — e fomete intrêga.

A... L...

Camer'a deputatiloru Ungariei.

Siedint'a de la 17. Maiu 1874.

Presiedinte: B. Perczel.

Notari: Beöthy, C. Széll, Szeniczey și Wächter. — Din partea guvernului: toti ministri.

Dupa autenticarea protocollului sied. prec. presiedintele presenta petitiunea urbei Neutr'a pentru estinderea cercului de activitate a juridictiunilor, și credentialele dep. Bittó.

Cont. A. Teleky cere concediu de siesse septemane, i-se dă. — I. Boldizsár presenta petitiunea urbiloru Selmezy și Bélabánya pentru modificarea art. VIII. a legii din 1873. — A. Beöthy presenta rogarea corpului professoral d'in cottulu Hont pentru imbunatatirea starei loru material.

Szeniczey presenta petitiunea, ce 5 commune din cottulu Timisiului au adresatu Camerei pentru incorporarea loru la nou infantiandulu cotta Keve (Cuvinu).

Horánszky refer. comiss. centr. raporteza despre proiectulu de lege referitoriu la procedur'a in contra cridariloru din nesocotela peccatosa, séu chiaru din fraudă.

Bittó min. pres. raspunde la interpellatiunea lui C. Tisza indreptata Sambet'a trecuta cătra intregu ministeriulu.

§. 40. art. XII. din 1867 — dîce oratorulu — pre care Tisza basă interpellatiunea sa, e adeverata că assecurata dreptulu de influentia la constituirea bugetului atâtu ministeriului din Transilvania, cătu și cellui din Cislaitani'a, dar tocmăi §-lu amintitu dă influentia egala ambeloru ministerie, deci nu pote fi eschisivu decideria influentia neci pentru una parte, și lucru naturalu este că ministeriulu e responsabilu delegatiuniloru pentru bugetulu asediatu prin intiellegerea commune precum și pentru procedur'a ulterioare urmata la desbaterea lui. Dar a trage la responsabilitate pre ambele ministerie inaintea camerelor ar face illusoria responsabilitate ministeriului, (contra dîceri din partea stang'a) nefiindu de competintia camerelor ceea cade in competintia delegatiuniloru.

Manecandu din acestu punctu de vedere guvern. crede, că nu pote fi trassu la responsabilitate pentru unu bugetu, a carui pertractare s'a indrumatu la delegatiune deci la punctulu allu 2. din interpellatiune nu respunde. Ce se tione de punctulu antâiu și, allu treile din interpellatiune insemna in genere, că §. guvern. conformu 40 art. XII. din 1867. s'au servitu și se servesc de dreptulu séu de influentia cu respectu la usiorarea tierrei in tote privintiele.

C. Tisza: On. camera! Marturisescu sinceru, că am meditat multu asupr'a respunsului ce mi-va dă d. min. pres. dar neci nu cugetassem că voiu primi astfelu de respunsu. — Eu am speratu, că dlu ministru mi va dîce: intru adeveru cunoacemu dreptulu și datorintiele nostre, amu nesuitu a ne servi de drepturile nostre și amu timentu din respoteri la reducerea erogatiuniloru conformu starei misore a tierrei; séu dăca n'ar fi potutu face acest'a, am acceptatu că dăca ministru a vedutu că trebuie se primesca bugetulu commune va sta barbatesce inaintea camerei dîcundu: noi amu facutu tote pentru reducerea erogatiuniloru dar aceste sunt neapertatu de lipsa pentru cercustările presente a tierrei, — judece camer'a asupra loru. (Aprobare din par. stanga).

Respunsulu dantâiu ar fi indestullitoriu cestu din urma demnu de unu ministru pres. — Eu n'am ce face dar respunsulu datu de min. pres. neci nu e indestullitoriu, nici demnu de unu ministru și omu de statu, ba neci de unu omu privatu. (Sensatiune.)

Min. pres. dîce, că ellu și ministeriulu intregu nu pote fi trassu la respundere pentru acestu cuventu dupa-ce influentia e assecurata ambeloru ministerie intru unu modu egal, firece neci una parte nu-si pote efeptu unilateralu vointi'a sa. Că ministeriulu unguerescu nu-si pote efeptu vointi'a s'a intru unu modu independente facia de enormele erogatiuni e constatu, și e una fapta dorerosă, cunoscuta de toti, cari cunosc acea lege. Dar eu asiă cugetu, că dăca se dă influentia unui ministeriu asupr'a cutarui-va objectu, și dăca acellu ministeriu si-cunosc misiunea n'ar poté dîce că, eu m'am servitu de tota influentia, dar nu mi-a successu, și prin urmare nu sum responsabilu, ci acellu ministeriu séu e invoitu in colle ce se intempla prin urmare primose responsabilitate, séu dăca desaproba celle decise si nu-si pote efeptu vointi'a, si-cere mai bine demisiunea (Aprobare viua din partea stanga) decătu se dîca că eu nu potu fi responsabilu că-ci nu depinde numai de la mine deslegarea cestiunii. (Aprobare viua).

In urma On. cam! e lucru tristu pentru Ungari'a dăca garantiile pentru buna deslegarea cestiunii bugetului commune constă numai intru atâta, că ministeriului unguerescu i este permisă a presentă umillitu reportulu séu inaintea ministeriloru comunu, cari lu-accepta séu nu; éra dăca acelle decisiuni sunt bune seau relle pentru tierra, acesta pre ministeriulu nostru nu-lu interesedia și prin urmare nu e responsabilu. (Aprobare viua din partea stanga, și miscare in drepta.)

Dar dlu min. pres. dîce, că sar face illusoria responsabilitate ministeriloru comunu cu privire la delegatiuni. Din parte mi nu potu intiellege, ce va se dîca acesta. Ministeriulu comunu despre bugetulu addussu de delegatiuni, precum ambele ministerie sunt responsabile inaintea camerelor dăca si-au efeptu influentia intru una directiune, prin care bugetulu se statoru intru unu modu incorrectu; asiă dar responsabilitate și intru una parte si in cealalta, un'a nu deroga celleilalte. (Asiă e! Adeveratu este! din partea stanga). — Din parte mi nu potu primi respunsulu ministruului de multumitoriu si-mi reservu dreptulu d'a face motiune la timpulu séu.

Bittó aplica cuvintele salle reu intiellesse și observa de nou că guvernulu unguerescu au usatu de influentia sa legala facia de statorirea bugetului comunu.

Presiedintele intreba camer'a: că ie la cunoscentia respunsulu ministeriului și de ora ce 20 deputati ceru votarea nominala, acesta se ordona! — Dintre 441 de dep. votara 171 cu dă éra 112 cu ba; 167 absentu. — Partia centr. votă cu ba, precum și dep. deakisti A. Pulszky și I. Steiger intro applausale stangaciloru.

Bittó raspunde la interpellatiunea lui Irányi, in privintia notei lui Beust. Not'a publicata in „Tems“ — dîce oratorulu — e autentica, deci cu privire la punctulu I din interpellatiune raspunde cu dă, dar desaproba deductiunile lui Irányi. Aliantia defensiva și offensiva nu a essistatu precum neci vre o conventiune secreta nu s'a subscrissu, decătu numai unele incercări se facusse in asta directiune la an. 1869. Guv. unguerescu de atunci nu a avutu cunoscentia despre negociatiunile acelle, dar se pote supune despre Beust, că inante de subscrierea conventiunei ar fi incunoscentiatu pre guv. unguerescu.

Irányi dîce că respunsulu nu-lu multumesce pentrucă in notele lui Beust vede una adeverata aliantia defensiva și offensiva. Majoritatea se multumesce cu respunsulu ministruului.

Dupa aceste se cetesce a treia óra proiectulu despre notariatele publice, si primindu-se se tramite la camer'a boieriloru.

C. Ghyczy: in discursulu mieu d'antâiu am dechiaratu, că voiescu a avé una politica financiara desvelita. Acesta promisiune voin sé o plinescu acumu, dar eu sum in aceea convingere că averea tierroi e proprietatea natiunei, deci se cuvine ca reprezentantii natiunei se cunosca situatiunea nostra financiara.

Inainte de ce asiă vorbi despre annulu cur. dorescu a observă căte-va despre rezultatele financiara alle an. trec. — Aceste nu au asiă mare importantia ca socotelele din finea

annului dar dora tocmăi din acelle se reoglindeza mai bine fasele prin cari trece vistoria statului intru unu annu. Nu voin sé enumeru tote positiunile din result. financ. numai celle mai ponderose, observandu, că rezultatele amintunde tote sunt rezultate netto.

In annulu trecut din dărea de pamentu au incursu 35.270,000 fl. și asiă cu 558,000 fl. mai pucinu decătu in precalculu, și cu 1.029,000 fl. mai multu, decătu in an. 1872. Din dărea de casa au incursu 8.304,000 fl. mai multu cu 370 mii ca in 1872, mai multu 736 mii decătu in precalculu; ca dărea de venituri au incursu 11.571,000 fl. mai multu cu 1.759,000 decătu in an. 1872, mai pucinu cu 537,000 fl. decătu in precalculu; ca dărea de castigulu personalu au incursu 8.155,000 fl. mai multu cu 100,000 decătu resultatu annulu 1872, mai pucinu cu 913,000 fl. decătu in precalculu. Ce se tione de dăriile de consumu: ca dărea de la spirituose au incursu 6.180,000 fl. dărea de vinu 2.750,000 floreni; dărea de carne 2.060,000 fl. dărea de bere 1.381,520 fl. dărea de sacharu 1.088,000 fl. mai pucinu cu 16,000 decătu in 1872, mai pucinu cu 465,000 decătu in precalculu. Pentru timbru au incursu 6,520,000 mai multu decătu precalculu cu 805,000 fl. mai multu decătu result. an. prec. 1.184,000. Pentru competintiele judeciare au incursu 12.867,000 fl. mai multu cu 919,000 decătu precalc. mai multu su 2.109,000 fl. decătu resultatu annulu preced.

Pentru tutunu: 11.690,000 fl. mai pucinu cu 1.950,000 decătu in 1862. mzi pucinu cu 2.861,000 decătu in precalculu.

Venitele loteriei facu 1.515.000 fl. mai multu cu 66,000 decătu in 1872, și mai multu cu 413,000 fl. decătu in precalculu. — Pentru sare au incursu 10,537,000 fl. asiă dăra mai pucinu cu 1.156,000 fl. decătu in 1872, mai pucinu cu 1.711,000 decătu in precalculu, Din acestu resultatu dororosu ve vede că in an. 1873 s'au consumatu cu 158,000 centenarie mai pucina sare, decătu in an. prec. Ce se tione de venitu, acellu-a nu s'a impucinat.

Si acumu urma un'a dintre ranele ariditorie a economiei nostre de statu: rubric'a bunurilor și padureloru statului. Venitulu precalculatu allu acestoru bunuri a fostu in 1873: 7.560,000, au intratu 2.488,000 fl. și asiă mai pucinu cu 1.991.000, fl. decătu result. an. prec., mai pucinu cu 5 milioane decătu in precalculu. (Sensatiune.) Caus'a acestui bilantiu fû tempulu nefavoritoriu; éra caus'a impucinarei venitulu paduriloru e: reducerea pretului lemneloru, scaderea consumarei, marimea provisiunei, care nu s'au potut vinde, și a carei imultire s'a si opritu.

Positiunea a dou'a, care inca appesa gravu economi'a statului nostru e: officulu montanu și cellu monetariu. Positiunile aceste neci intru unu annu nu au addussu venitu, prin urmare neci in an. acestu-a. Deficitulu an: trec. face: 2.512,000 fl. ad. cu 1.991,000 e mai mare decătu in a. 1872. și cu 1.659,000 fl. mai multu decătu defic. precalculatu.

Sub acesta rubrica cadu și cãllile ferr. alle statului, acaroru venitu precalculatu fû: 3.329,600 fl., éra in vistoria statului n'au intratu decătu numai 1.353,000 prin urmare mai pucinu decătu in an. prec. mai pucinu cu 1.975,000 fl. decătu summ'a precalculata.

Venitele extraordinarie a ministeriului de financ. sunt cu 5.417,00 mai pucine decătu cum fusesse precalculatu mai alessu pentru că bunurile statului monite a se pune la vendiare nu sau vendutu din caus'a greleloru impregiaru supraventite; anticipările statului nu au intratu, neci averea mobila a statului nu s'a vendutu in acellu gradu, precum a fostu preliminaru.

Ce se tione de erogatiunile statului inante de tote trebuie sé insemnu, că procentele imprumuturiloru nostre s'au urcatu forte. 7.807,000 fl. s'au datu in annulu trecut sub titlu de procenta a imprumuturiloru, ad. cu 406,000 mai pucinu decătu in precalculu, dar cu 5.924,000 fl. mai multu decătu erogatiunile din an. tr. sub titulu acestu-a.

Erogatiunile extraordinarie alle ministeriului financ. sunt cu 1.713,000 fl. mai mari decătu in precalculu. Ministeriulu de comunicatiune și a lucrãriloru publicu in ant. tr. a spesatu 27.806,000. Mai pucinu cu 10.357,000 decătu cum. a fostu precalculatu, dar mai multu cu 17.698,000 decătu result. an. prec. — Ministeriulu justitiiei spesatu 11.581.000 fl. mai pucinu cu 1.013,000 fl. decatu in precalculu. — Ministeriulu litiiloru a spesatu cu 794,000 mai pucinu decătu cum fû precalculatu.

Caus'a deficitelor e precalcululu basat pre sperantie incumetate, prin urmare veniturile precalculate n'au intratu, éra de alta parte s'au facutu erogatiuni, cari n'au fost preliminaru.

Vou aminti unele cercustări mai mentose cu privire la imprumutulu de 75 de milioane. (Sé andimu.) Precum se știe numai a trei-a parte din imprumutu fû luata asupr'a si de catra consortiu. Éra pentru celle doue tertialitati consortiulu primitu numai optiune. — Platirea tertialitatei prime consortiulu o oferi in trei rate asiă, ca cea d'in urma se cada pre capetu lui Faurariu; pentru a doua tertialitate dăca se va servi de dreptulu de optiune s'a deobligatu a plati in finitulu lunei Mar. Apr. și Maiu. Solvirea tertialitatei a treia o-a offeritu-o pre lunele Iun. și Iul.

Consortiulu si-implini solvirile cu o mai mare punctualitate, și din partea a treia i-a pre candu se constituu guv. actualu solvi una summa de 837 mii livre de sterling in vistoria statului, solvi dar la olanda 55 de milioane v. a. éra acesta summa si spesatu pentru lipsele currante alle statului și pentru erogatiunile statorite pre lege, asiă, că din acestu imprumutu de la olanda face 72 de milioane, dăca consortiulu platesce in terminele fissate candu fusessem numitu ministru, ar fi trebuitu capetu 40 milioane de fl. inse n'am primitu mai multu decătu 16.643,895 fl. v. a. D'banii acesti-a numai 764,740 fl. au fostu pusu la banc'a gen. de creditu, éra 15.879,000 fl. au constatu din asomnate orariale de asomnate in tempulu constituirii guv. fusesse vendute.

Totodata observu că eu n'am dreptulu de a dispune de aceste 15.879.155 fl. pentru că consortiulu are dreptulu de optiune pr'a loru pana in finitulu lunei Iuniu an. 1874.

Cunoscundu aceste cercustări am luatu la socotela punctuala tote platile ce sunt se solvi din luna in luna din vistoria statului, de alta parte am luatu la socotela tote perceptiunile possibile din luna in luna tienundu-mi de cinosura pentru ceste urma, annulu tr. — Resultatulu fû, că inceputulu lunei Maiu an. c. am avutu lipse de 10 milioane, dăca voi scu a plati solvintele ce cadu pre luna acesta și asiă tuncu buni se ceru de la consortiulu creditoru și mi-si dode summ'a acesta anticipative trei lune.

Dar greutatile aceste au inca si conștinuare; că-ci dăca voiescu se acoperu inainte — fiindu neincungiaratu de lipsa erogatiunile de 17.300,000 fl. din luna Decembre pentru imprumutulu cellu de a cãlliloru ferr., pentru assecurările prestatelor și pentru alte procenta de imprumuturi cu inceputulu an. ven. — atunci afară summele ce au incursu si voru incurge imprum. de 76 milioane, am lipsa de 10 milioane fl. (Sensatiune.)

Prin urmare on. cam! dupa aceste cotele am venitu la resultatulu, că rararea partei a dou'a din imprumutulu de 153 milioane, — care e si decisu in principu de on. cam. prin art. XXXIII. din 1873 — nu se pote amană, de ora de lipsa a ne cugetă inainte de summele ce ni sunt de lipsa pentru sustinerea statului.

Am desvelitu tote positiunile inaintea camerei, ca se pota mai usioru a se remedie. Éra remediulu acestu-a e posibilu, fiindu că este modu pentru a se turoa lui. Inainte de tote avemu lipsa marinitatea natiunei și inaintea in doue directiuni: pre de o parte suscitarea neajunsuriloru, pre de alta parte luata asupr'a si a sarcineloru. Parerile summele de 9 inca sunt bune și posibilu, cari ne-ar duce la resultatulu.

Proiectele subcomitetului de nou...